

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za psihologiju

**POVEZANOST STRATEGIJA ODABIRA PARTNERA SA SPOLOM, DOBI I
PRIVRŽENOSTI**

Diplomski rad

Aleksandra Knežić

Mentorica: dr.sc. Svjetlana Salkičević

Zagreb, 2016

Sadržaj

Uvod	1
Socioseksualnost	1
Socioseksualnost i spolne razlike	4
Socioseksualnost i dob	6
Socioseksualnost i privrženost	7
Cilj istraživanja.....	9
Istraživački problemi i hipoteze	9
Metoda	10
Postupak	10
Sudionici	10
Instrumenti	10
Rezultati.....	12
Povezanost između strategija odabira kratkoročnog i dugoročnog partnera	12
Spolne razlike u strategiji odabira partnera	12
Povezanost dobi sa strategijom odabira partnera i brojem seksualnih partnera	13
Razlike u strategiji odabira partnera i broju seksualnih partnera s obzirom na privrženost	14
Rasprava	17
Metodološka ograničenja provedenog istraživanja	25
Zaključak	26
Literatura	27

Sažetak

Aleksandra Knežić

Analiza povezanosti strategija odabira partnera sa spolom, dobi i privrženosti

Socioseksualna orijentacija odnosi se na spremnost osobe da stupa u neobvezne seksualne odnose. Isprva mjerena kao jednodimenzionalni konstrukt, dijelila je pojedince na restriktivne i nerestriktivne, odnosno one koji se ne upuštaju u neobvezne seksualne odnose i one koji se u njih upuštaju. Na temelju visoke socioseksualne nerestriktivnosti zaključivalo se kako takvi pojedinci primijenjuju strategiju odabira kratkoročnog partnera, dok oni s restriktivnom socioseksualnosti primijenjuju strategiju odabira dugoročnog partnera što se međusobno isključuje. Cilj ovog istraživanja bio je primjenom multidimenzionalnog upitnika EMSOI ispitati isključuju li se zaista dvije strategije međusobno te je li i koliko svaka od njih povezana s određenim individualnim karakteristikama. Rezultati su pokazali kako je korelacija između odabira kratkoročnog partnera i odabira dugoročnog partnera niska što ukazuje na nezavisnost strategija. Također, ispitane su razlike u strategijama odabira partnera i prethodnih seksualnih ponašanja s obzirom na spol i privrženost te povezanost odabira strategije i broja prethodnih seksualnih ponašanja s dobi. Rezultati su pokazali kako oba spola prakticiraju obje strategije pri čemu muškarci više žele kratkoročno, a žene dugoročno partnerstvo te kako muškarci prijavljuju veći broj seksualnih iskustava. Nesigurno privrženi pojedinci više odabiru kratkoročne partnere, dok sigurno privrženi više odabiru dugoročne; međutim, nesigurno privrženi pojedinci prijavljuju manji broj prethodnih seksualnih ponašanja. Stariji pojedinci manje biraju dugoročne strategije te imaju veći broj prethodnih seksualnih iskustava, dok kratkoročne najviše biraju ljudi u tridesetim godinama.

Ključne riječi: socioseksualnost, EMSOI, spolne razlike, dob, privrženost

Summary

Relation between mating strategies, gender, age and attachment styles

Sociosexual orientation refers to willingness to be in casual sexual relationships. Initially, it was measured as an unidimensional construct which distinguished individuals as restrictive and non-restrictive. If an individual was high on sociosexual non-restrictiveness, the theory implied that he/she would apply short-term mating strategies, while those with high restrictive sociosexuality would apply long-term mating strategy, which are mutually exclusive. The purpose of this research was to discover if those mating strategies are really mutually exclusive as well as if there is a correlation between mating strategies and individual characteristics by applying EMSOI multidimensional questionnaire. The results show that the correlation between preference for a long-term and short-term partnership is low which further implies that they are independent. Further analysed were relationship of mating strategies and previous sexual behavior with regard to gender and attachment styles as well as relationship of mating strategy and previous sexual behavior with regard to age. Results demonstrate that both men and women want both short-term and long-term partners, with men preferring short-term and women preferring long-term mating. Men also report higher number of previous sexual experiences. Insecurely attached individuals prefer short-term mating while safely attached individuals prefer long-term mating; however, insecurely attached individuals report less previous sexual behaviors compared to securely attached individuals. Older individuals are less likely to chose long-term mating strategies and that they have more sexual experience, while short-term strategies are mostly chosen by individuals in their thirties.

Keywords: sociosexuality, EMSOI, sex differences, age, attachment

UVOD

Socioseksualnost

Socioseksualna orijentacija je relativno stabilna tendencija ili odbojnost prema neobveznim seksualnim odnosima, a određuje ju kombinacija nasljednih faktora, sociokulturanog učenja i prethodnih iskustava. Izražava se kroz motivaciju za neobveznim seksualnim iskustvima, stavove prema njima te prethodna iskustva s njima (Penke i Asendorpf, 2008; Simpson i Gangestad, 1991). Sam termin skovao je sredinom 20. stoljeća Alfred Kinsey (1948, 1953; prema Simpson i Gangestad, 1991), a razradili su ga Simpson i Gangestad (1990, 1991).

Simpson i Gangestad (1991) smatraju kako se pojedinci kojima je prije stupanja u seksualne odnose potrebna bliskost, privrženost i predana veza te oni koji se u seksualne odnose upuštaju bez obveze razlikuju upravo u razini socioseksualnosti. Prvi su socioseksualno restriktivniji te imaju manje seksualnih partnera od drugih. Prema spomenutim autorima, socioseksualnost je jednodimenzionalni model originalno zamišljen kako bi zahvatio restriktivnu nasuprot nerestriktivnoj socioseksualnoj orijentaciji, pri čemu niski rezultati ukazuju na prvu, a visoki na drugu orijentaciju. Model ove dvije orijentacije postavlja na suprotne polove kontinuuma: pojedinci s visokim rezultatima socioseksualno su nerestriktivni, što znači da odabiru kratkoročne partnere, dok su oni s niskim rezultatima socioseksualno restriktivni, što znači da odabiru dugoročne partnere. Ovakav zaključak vrlo je blizak teoriji životnih povijesti Gadgila i Bosserta (1970; prema Buss 2005) koja predstavlja širok okvir za razumijevanje kako i u što ljudi ulažu svoju energiju i vrijeme, s ciljem povećanja vjerojatnosti uspjeha u određenoj domeni s obzirom na ograničene količine energije, ali i razdoblje života. Naime, osoba posjeduje ograničene količine energije i uvijek mora odabirati u što će je uložiti što predstavlja kompromis. Primjerice, roditelji možda žele imati više djece, no ne mogu im osigurati određen standard pa će se odlučiti za jedno dijete. Stoga je logično pretpostaviti da su dvije strategije odabira partnera suprotstavljene. Naime, strategija odabira partnera uključuje njegovo privlačenje, zadržavanje i zamjenu u povoljnom trenutku (Rommel, 2002); trajanje seksualnih veza varira od jednog seksualnog odnosa do cjeloživotnog partnerstva, a strategije odabira partnera variraju od jedne do druge opcije, odnosno od monogamije do poligamije. Prema nevedenoj teoriji, kratkoročne

aktivnosti, poput avantura na jednu noć, i dugoročne aktivnosti, poput braka i podizanja djece, stoje u potpunoj suprotnosti jer usmjeravanjem energije prema jednom cilju (primjerice kratkoročnom partnerstvu) pojedinac oduzima energiju drugom cilju (primjerice dugoročnom partnerstvu) (Holtzman i Senne, 2014).

Instrument koji se dugo koristio za mjerenje socioseksualnosti je Upitnik socioseksualne orijentacije (*engl.* Sociosexual Inventory - SOI) Simpsona i Gangstada (1991). Prva verzija sastoji je od 7 čestica i mjeri socioseksualnu orijentaciju na bipolarnom kontinuumu na kojem su restriktivni pojedinci skloni uspostavljanju bliskosti i obveze romantične veze prije seksualnog odnosa, dok su nerestriktivni pojedinci skloni upuštanju u neobvezne seksualne odnose izvan romantične veze. Rezultat unidimenzionalnog upitnika svodi se na jedan broj koji pokazuje motivaciju za neobveznim seksualnim odnosima. SOI je kao instrument strategija odabira dugoročnog i kratkoročnog partnera korišten u mnogim istraživanjima. Brase i Walker (2004), Buss (1999), Clark (2004), Greiling i Buss (2000), Hirsch i Paul (1996), Kirkpatrick (1998), Mikach & Bailey (1999), Schmitt, Shackelford, Duntley, Tooke i Buss (2001) na temelju niskog rezultata zaključivali kako su pojedinci skloni dugoročnim odnosima, a oni s visokima nisu (prema Jackson i Kirkpatrick, 2007). Instrument je kritiziran zbog niske pouzdanosti, multifaktorske strukture, raznih metoda bodovanja kojima se postižu nekonzistentni rezultati te drugih metodošloških nedostataka (Penke i Asendorpf, 2008; Schmitt i Shackelford, 2008). Mnogim prigovorima doskočili su Penke i Asendorpf (2008) Revidiranim inventarom socioseksualnosti (*engl.* Revised Sociosexual Orientation Inventory, SOI-R) koji broji 9 čestica i tri faktora: prethodno seksualno ponašanje, stavovi prema neobveznim seksualnim odnosima i želja za stupanjem u neobvezne seksualne odnose. Ova verzija pokazala se boljom prema faktorskoj strukturi, no prate je isti problemi u zaključivanju kao i prethodnu.

Ispitujući pretpostavke o međusobnoj isključivosti strategija odabira partnera, Simpson i Gangestad (1991) pokazali su da muškarci imaju više razine socioseksualnosti od žena, što može voditi do zaključka da su muškarci primarno zainteresirani za odabir kratkoročne partnerice, a žene dugoročnog partnera. Suprotno tome, neki autori upućuju na upitnost takvog nalaza. Primjerice Buss i Schmitt (1993), Jackson i Kirkpatrick (2007), Pedersen, Miller, Putcha-Bhagavatula i Yang (2002) pokazali su da se muškarci i žene ne razlikuju mnogo u želji za dugoročnim partnerstvom, dok je razlika prisutna kod

kratkoročnog partnerstva. Osim razlika između spolova, upitne su i one unutar spolova; primjerice Buss i Schmitt (1993) i Schmitt (2005) svjedoče o istovremenoj, odnosno izmjenjujućoj uporabi kratkoročnih i dugoročnih strategija i opovrgavaju njihovu međusobnu isključivost. Dodatno, jednodimenzionalni model treba kritički razmotriti i zbog njegove nemogućnosti da adekvatno opiše sve ljude, dok multidimenzionalni modeli nude veće mogućnosti deskripcije. Primjerice, neki ljudi ne slijede ni dugoročnu ni kratkoročnu strategiju jer su u celibatu, apstiniraju ili imaju nizak libido. Zbog svega navedenoga, postoji potreba preciznijim mjerama strategija odabira kratkoročnih i dugoročnih partnera.

Time su se pozabavili Jackson i Kirkpatrick (2007) potaknuvši drugu fazu istraživanja konstrukta socioseksualnosti. Oni smatraju kako su za zaključke poput navedenog o suprotnosti strategija odabira partnera, nužni empirijski dokazi s negativnim korelacijama između traženja kratkoročnog i dugoročnog partnera. To nužno podrazumijeva i multidimenzionalni model te instrument koji eksplicitno mjeri odabir dugoročnog partnera. Stoga su u konstruirali i svom istraživanju primijenili Prošireni višedimenzionalni inventar socioseksualne orijentacije (*engl.* Expanded multidimensional sociosexual orientation inventory - EMSOI) koji se sastoji od tri faktora: strategija odabira kratkoročnog partnera, strategija odabira dugoročnog partnera i prethodna seksualna ponašanja. Instrument je konstruiran preuzimanjem čestica svojih prethodnika za skale odabira kratkoročnog partnera i prethodna seksualna ponašanja, s dodatnim pitanjima koja jasno mjere odabir dugoročnog partnera. U navedenom istraživanju skale odabira kratkoročnog i dugoročnog partnera bile su nisko negativno povezane, što pokazuje kako kratkoročna i dugoročna strategija nisu suprotni krajevi dimenzije jednog konstrukta, dok korelacije ovih skala s originalnim SOI instrumentom pokazuju kako je taj instrument mjerio strategiju odabira kratkoročnog partnera. Eksplicitnim mjerenjem strategije odabira dugoročnog partnera potaknuli su autore da počnu raditi jasne razlike između odabira dugoročnog i kratkoročnog partnera (primjerice, Penke i Asendorpf, 2008; Schmitt i Shackelford, 2008) te ispitali mogućnost da pojedinci mogu željeti i prakticirati i kratkoročne seksualne avanture i dugoročne veze.

Socioseksualnost i spolne razlike

Općenito govoreći o dugoročnom partnerstvu, i žene i muškarci žele inteligentnog partnera dobrog zdravlja koji ima razumijevanja, koji im je i prijatelj (Buss, 1999); međutim, neke spolne razlike postoje. Žene preferiraju muškarce dobrog ekonomskog i društvenog statusa (što je često povezano) jer su to karakteristike koje ulijevaju povjerenje da će muškarac moći pružiti podršku njima i njihovom djetetu; muškarci pak kod partnerice traže visoku reproduktivnu vrijednost, čiji su indikatori mladenački izgled (glatka koža, mišićni tonus, pune usne) i ponašanje (energičnost, dobro raspoloženje, vesela narav) (Rommel, 2002).

Iako se pretpostavlja da muškarci imaju veću želju za kratkoročnim, a žene za dugoročnim odnosima, niti svi muškarci žele kratkoročne odnose, niti se neke žene od njih sustežu. No, budući da partnerstvo uvijek prati i mogućnost nastanka potomka, pretpostavlja se da će u odabiru kratkoročnog partnera žene biti posebno izbirljive. Zaista, prema Schmittu (2005) muškarci u prosjeku imaju više pozitivne stavove prema neobveznom seksu koji traži manje ulaganja, više maštaju o seksualnim odnosima s više partnera, skloniji su kratkoročnim odnosima te su skloniji pristati na seksualni odnos kada im pride nepoznata osoba u odnosu na žene. Ove razlike u stavovima, fantazijama i ponašanju impliciraju da bi muškarci trebali imati više razine nerestriktivne socioseksualnosti od žena, za što postoje i vrlo dobra teorijska objašnjenja.

Triversova teorija roditeljskog ulaganja (1972) pretpostavlja da proporcija roditeljskog ulaganja utječe i na selekciju seksualnih partnera; spol koji ulaže manje u podizanje potomka pokazuje veću želju za seksom te je manje seksualno restriktivan i diskriminativan u odabiru seksualnog partnera od spola koji ulaže više u podizanje potomka. Kod ljudske vrste spol koji manje ulaže je muški, a muškarci imaju i niže razine minimalnog ulaganja; naime, dok su žene obvezne izdržati razdoblje trudnoće i laktacije, oni trud mogu uložiti samo u reprodukciju. Zbog navedenoga, žena ima manje dobitaka u nerestriktivnoj strategiji odabira partnera. Međutim, žena s kratkoročnim partnerom može profitirati ako je njezin dugoročni partner neplodan, kao i s time što potomak dobiva gene muškarca koji nije njezin muž. Prema Buss (2005), to je jedan od pokazatelja da žene nisu evoluirale samo za dugoročnu monogamiju, već imaju i razvijene strategije odabira kratkoročnog partnera vođene visokim statusom, dominacijom i genetskom

kvalitetom muškarca. Muškarci, s druge strane, manje diskriminiraju u korist kvantitete. Prema Pedersenovoj teoriji omjera spolova (1991; prema Schmitt, 2005) operacionalni omjer spolova je visok ako broj muškaraca značajno premašuje broj žena koji je 'na tržištu' pa se muškarci tada moraju intenzivnije natjecati za ograničen broj partnerica. S obzirom na žensku preferenciju monogamnih odnosa, muškarci moraju odgovoriti s takvom ponudom pa je razina socioseksualnosti niža. Schmitt (2005) navodi kako su kroz povijest u SAD-u situacije visokog omjera spolova zaista bile povezane s povećanjem monogamije, manjim brojem razvoda i višom razinom muške spremnosti za ulaganje u potomke. Niži omjeri su pak bili povezani s povećanim indeksima promiskuiteta te povećanjem broja razvoda. U većini kultura, zbog veće smrtnosti muškaraca, broj žena ih neznatno nadmašuje, pa se žene za njih natječu atributima koji se smatraju najpoželjnijima. Takvi trendovi upućuju na kulturološke utjecaje na socioseksualnost.

Čak i ako su razlike među spolovima kulturalno univerzalne, moguće je da neki trendovi ulaze u sve kulture, a nepovezani su s evolucijskom biologijom. Prema Eaglyju i Woodu (1999, 2002; prema Schmitt 2005) razlike između muškaraca i žena nastaju zbog izloženosti različitim podražajima kroz socijalizaciju kojima stječu drugačije iskustvo. Tako je rodna ravnopravnost (promatrana kroz postotak žena u parlamentu, ministrica i kućanica) povezana je s manjom monogamijom u društvu (Hendrix i Pearson, 1995). U progresivnijim društvima s većim socijalnim, ekonomskim i političkim slobodama, gdje oba spola tendiraju manje restriktivnoj socioseksualnosti, žene su manje restriktivne što smanjuje spolne razlike u socioseksualnosti (Schmitt, 2005). Moguće je da su navedene razlike posljedice različitih iskustava i očekivanja vezanih uz spolne i rodne uloge koje odražavaju određen stupanj dominacije muškaraca u društvu. Teorija strateškog pluralizma (Gangestad i Simpson, 2000) pretpostavlja kako čovjek posjeduje mogućnost izbora strategija odabira partnera, a ovisno o uvjetima koji ga okružuju odlučuje se za jednu. Prema ovoj teoriji, ženska socioseksualnost više je osjetljiva na okolinske stresore što bi značilo da socioseksualnost žena postaje restriktivnija ukoliko su uvjeti koji ih okružuju nepovoljni. Muškarci bi trebali biti manje osjetljivi na okolinske uvjete koji stoga ne bi trebali utjecati na promjene u njihovoj socioseksualnosti. Baumeisterov (2000) pregled literature na temu seksualnosti sugerira da akulturacija, edukacija, politika, religija i obiteljski život imaju veći utjecaj na seksualne stavove i ponašanja kod žena. Moguće je da se muška seksualnost okreće oko fizičkih čimbenika u kojima je

dominantan čimbenik prirode, a socijalni i kulturalni sekundarni, dok je ženska socioseksualnost pod utjecajem većeg broja čimbenika.

Socioseksualnost i dob

Rijetka dosad provedena istraživanja pokazuju slabu povezanost socioseksualnosti s dobi no dok se broj seksualnih iskustava povećava, stavovi prema neobveznim seksualnim odnosima ostaju podjednaki kod oba spola (Jankowski, Díaz-Morales, Vollmer i Randler, 2014). Takav nalaz podupire tezu Simpsona i Gangestada (1991) o stabilnosti socioseksualnosti kroz život uspoređujući je s karakteristikom ličnosti. Autori svoju pretpostavku potkrepljuju nalazom visoke test-retest pouzdanosti SOI instrumenta nakon dvosmjesečnog perioda, a Bailey i sur. (2000) individualne razlike u socioseksualnosti objašnjavaju upravo genetskim nasljeđem. Moguće da je socioseksualnost povezana s jačinom seksualnog nagona (Simpson i Gangestad, 1991) koji kroz život varira različito kod muškaraca i žena, no Ostovich i Sabini (2004) ne pronalaze takvu povezanost što upućuje na njezinu stabilnost i neovisnost od seksualnog nagona.

Čak i ako je socioseksualnost stabilna karakteristika, moguće da se kroz različita životna razdoblja različito izražava. Kroz adolescenciju je njezina manifestacija možda najviše očita kroz stupanje u neobvezne seksualne odnose, odnosno veze bez obveze. Sve izvan romantičnih veza - spojevi (*engl. dates*), brijanje (*engl. hook-ups*), avanture na jednu noć (*engl. one night stands*)... - definira se kao veza bez obveze. Prema Claxton i Dulmen (2013), većina mladih navodi kako im je cilj upuštanja u ovakve odnose traženje seksualne satisfakcije bez emotivnog povezivanja čime bismo sve odnose ovog tipa mogli svrstati u strategiju odabira kratkoročnog partnera. Čini se da su zadnjih desetljeća neobvezni odnosi u porastu te danas većina mladih odraslih u jednom trenutku iskusi takav tip odnosa. Shulman i Conolly (2013) navode kako se procjene učestalosti neobveznih seksualnih odnosa među studentima kreću od 60% do 80%; ovakve brojke pokazuju kako se većina studenata tijekom fakulteta barem jednom upustila u takav odnos.

Iako se doba ulaska u brak pomaknulo na kasnije godine, većina mladih kaže da im je brak jedan od ciljeva u životu te se nadaju da će se jednom vjenčati, a u razdoblju od 17. do 27. godine života većinom stupe u ozbiljnu vezu (Arnett, 2004; Cohen i sur. 2003). Moguće je da nije u pitanju odricanje određenih vrijednosti, već fluktuacija između veza

i kratkih, neobveznih odnosa koju nosi ova dob (Arnett, 2004; Cohen i sur. 2003). Zbog toga je važno istražiti što se događa nakon adolescencije, a socioseksualnost na ovom području igra bitnu ulogu. Osobe s višom socioseksualnosti više su zainteresirane za neobvezne odnose i više u njih stupaju te imaju više pozitivnih nego negativnih emocija vezanih uz takve odnose (Vrangelova i Ong, 2014). S obzirom na želju za dugoročnim partnerstvom te socijalne norme prema kojima se u zapadnjačkom svijetu još uvijek teži braku, moguće je da strategije odabira kratkoročnog i dugoročnog partnera koegzistiraju. Multidimenzionalni upitnik socioseksualnosti može pomoći odgovoriti upravo na pitanje o preferencijama strategija odabira partnera ispitujući eksplicitno kratkoročnu i dugoročnu strategiju odabira partnera.

Socioseksualnost i privrženost

Bowlby (1969) definira privrženost kao afektivnu vezu koju karakterizira tendencija da se traži i održi bliskost s određenom osobom, pogotovo kad je pojedinac pod stresom (prema Kamenov i Jelić, 2003). Privrženost nije pojam koji se odnosi samo na vezu između djeteta i majke, tj. skrbnika, već je prisutna i djeluje kroz čitav život pojedinca. Prema teoriji privrženosti, jednom stvoren stil formiran u djetinjstvu funkcionira i određuje kvalitetu odnosa u adolescenciji i odrasloj dobi (Kamenov i Jelić, 2003). Longitudinalna istraživanja pokazala su kako rani obrasci privrženosti traju kroz život i utječu na naše bliske i romantične odnose u odrasloj dobi (primjerice Collins i Read, 1990; prema Schmitt, 2008). Roditeljska toplina i brižna, podržavajuća okolina povezani su s razvojem sigurne privrženosti kod djece, dok neosjetljiva i nekonzistentna briga obično vode do nesigurne privrženosti (primjerice Greenberg, 1999; prema Schmitt, 2008). Gledano iz evolucijske perspektive, funkcija privrženosti u odrasloj dobi jednaka je kao i u dojenačkoj dobi – osigurati dugotrajniju emocionalnu vezu kroz koju se omogućuje preživljavanje i reprodukcija. No, postoje razlike u privrženosti kod djece i odraslih.

Weiss (1982, prema Hazan i Shaver, 1994) navodi kako u odrasloj dobi privrženost u emocionalnim vezama uobičajeno uključuje integraciju triju bihevioralnih sustava kojih nema u dječjoj dobi, a to su: sama privrženost, briga i seksualni odnos. Dakle, privrženost u odrasloj dobi uključuje i želju da se zaštiti, da se pruža ugodna te želju za seksualnim odnosom s partnerom. Većina istraživača koja se bavila temom privrženosti u kontekstu romantičnih i bračnih veza slaže se kako postoje dvije dimenzije privrženosti; Brennan,

Clark i Shaver (1998; prema Schachner i Shaver, 2004) nazivaju ih anksiozna i izbjegavajuća privrženost. Prva dimenzija karakterizirana je strahom od odbacivanja i napuštanja, dok je druga karakterizirana visokim stupnjem nelagode koji osoba osjeća kada ovisi o nekome ili je jako bliska s drugom osobom. Upravo ove dimenzije konzistentno predviđaju razlike u načinima na koje ljudi doživljavaju romantične i seksualne veze.

Sigurno privrženi uobičajeno imaju duge, stabilne veze kojima su zadovoljni i koje karakteriziraju ulaganje, povjerenje i prijateljstvo, a u području seksualnosti otvoreni su za eksperimentiranje i uživanje u raznim aktivnostima dok god su u dugoročnoj vezi (Simpson, 1990). Nesigurno privrženi ljudi imaju drugačije obrasce. Anksiozno privrženi pojedinci tendiraju opsesiji romantičnim partnerom, manje su zadovoljni vezama, iskuse više prekida te vjeruju kao se nečiji partner može vrlo lako 'ukrasti' (*engl. mate poaching*) (Schachner i Shaver, 2004). Izbjegavajući pojedinci pokazuju manje interesa za romantične veze, posebno dugoročne, te njihove odnose, kao i one anksioznih pojedinaca, karakteriziraju nisko zadovoljstvo, visok broj prekida i niske razine intimnosti (Kirkpatrick i Davis, 1994). Manje je vjerojatno da će izaći na spoj te pokazuju određen strah od seksualnosti, no, paradoksalno, imaju vrlo visoke rezultate na upitnicima socioseksualnosti te tendiraju promiskuitetu, što se ne može objasniti jačim seksualnim nagonom, te općenito pokazuju više pozitivne stavove prema neobveznim seksualnim odnosima i avanturama na jednu noć od drugih tipova privrženosti (Schachner i Shaver, 2004).

Što se spolnih razlika tiče, prema Schachner i Shaver (2004) kod muškraca je značajno više prisutna izbjegavajuća privrženost. Istraživanja romantičnih partnera pokazala su kako se žene generalno žale na nedostatak bliskosti kod muškaraca (Buss, 1989) te su zadovoljnije s muškarcima koji pokazuju manje indikatora izbjegavajuće privrženosti (Kirkpatrick & Davis, 1994). Kirkpatrick (1998; prema Schmitt, 2005) je predložio kako je ovakav izbjegavajući stil sličan, a možda i istoznačan, profilu osobe koja preferira kratkoročne partnere jer ovakvi pojedinci imaju znatno više pozitivne stavove prema neobveznim seksualnim odnosima te su promiskuitetniji od onih sigurno privrženih (Bogaert i Sadava, 2002). Također, Schmitt (2005) je u kroskulturalnoj studiji pokazao kako su kratkoročne strategije odabira partnera povezane s izbjegavajućom privrženosti više nego s ijednim drugim obrascem privrženosti.

Zbog svega navedenoga opravdano je očekivati da će nesigurno privrženi pojedinci u odnosu na sigurno privržene više birati kratkoročne partnere. Posljedično, opravdano je pretpostaviti i da će imati više seksualnih partnera od sigurno privrženih pojedinaca.

CILJ

Cilj istraživanja je ispitati jesu li i koliko dob, spol i tip privrženosti povezani sa strategijom odabira dugoročnog i kratkoročnog partnera te brojem seksualnih partnera.

PROBLEMI I HIPOTEZE

Problem 1: Ispitati postoji li povezanost između strategije odabira kratkoročnog partnera i strategije odabira dugoročnog partnera?

Hipoteza 1: postoji mala do srednja negativna povezanost između strategije odabira kratkoročnog partnera i strategije odabira dugoročnog partnera.

Problem 2: Ispitati postoje li spolne razlike u strategiji odabira partnera

Hipoteza 2: na skali odabira dugoročnog partnera rezultati muškaraca i žena neće se značajno razlikovati što znači da će oba spola podjednako odabirati strategiju odabira dugoročnog partnera. Na skali odabira kratkoročnog partnera i skali prethodnih seksualnih ponašanja muškarci će imati više rezultate od žena što znači da će više odabirati strategiju odabira kratkoročnog partnera te imati više prethodnih seksualnih iskustava.

Problem 3: Ispitati postoji li povezanost dobi i strategije odabira partnera

Hipoteza 3: na skali odabira dugoročnog partnera ispitanici će s povećanjem dobi postizati više, a na skali odabira kratkoročnog partnera niže rezultate što znači da će stariji ispitanici više birati strategiju odabira dugoročnog partnera, a manje strategiju odabira kratkoročnog partnera. Na skali prethodnih seksualnih ponašanja ispitanici će s povećanjem dobi postizati više rezultate što znači da će stariji ispitanici imati veći broj prethodnih seksualnih iskustava.

Problem 4: Ispitati postoje li razlike u strategiji odabira partnera i broju seksualnih partnera ovisno o tipu privrženosti

Hipoteza 4: anksiozno i izbjegavajuće privrženi pojedinci više će odabirati kratkoročne partnere te imati više seksualnih partnera od sigurno privrženih pri čemu će anksiozno i izbjegavajuće privrženi muškarci više odabirati kratkoročne partnere i imati više seksualnih partnera od žena.

METODA

Postupak

Istraživanje je provedeno putem Interneta, anonimno, uz pomoć prijatelja i poznanika istraživača, metodom snježne grude. Sudionicima je poslana uputa uz internetsku adresu na kojoj su se nalazili upitnici u Google forms formatu. Na samom početku sudionici su informirani o cilju istraživanja, kontaktu istraživačice i mogućnosti da joj se obrate za sve nejasnoće, te im je objašnjeno da je istraživanje dobrovoljno i da u svakom trenutku mogu odbiti suradnju. Pružena im je prilika za uvid u grupne rezultate nakon završetka istraživanja.

Sudionici

U istraživanju je sudjelovala 771 osoba heteroseksualne orijentacije iz Hrvatske od kojih 68.9% žena i 31.1%. Muškaraca. Raspon dobi sudionika kreće se od 17 do 59 godina, s tim da je prosječna dob bila 29 godina ($M=29.38$, $SD=7.49$, vidi prilog A). U ovom trenutku 47.3% kažu da su u vezi, 18.9% u braku, a 7.1% u neobveznom odnosu; 26.5% sudionika izražavaju se kao samci.

Instrumenti

U istraživanju su primijenjena dva upitnika. Svaki od njih imao je žensku i mušku formu koje su bile istovjetne. Prije rješavanja upitnika, sudionici su odgovorili na nekoliko demografskih pitanja.

Prošireni multidimenzionalni inventar socioseksualnosti (Expanded multidimensional sociosexual orientation inventory, EM SOI; Jackson and Kirkpatrick, 2007) - sastoji se od 25 čestica, a zadatak sudionika je da na skali od 7 stupnjeva (1- uopće se ne slažem, 7- potpuno se slažem) izrazi svoje slaganje sa svakom tvrdnjom. S obzirom da pri

konstruiranju na 5 čestica nije dobiveno dovoljno zasićenje faktorima, u izračun rezultata uključili smo 20 čestica, što su učinili primjerice Mumford (2014) te Holtzman i Strube (2013). Čestice mjere tri faktora: strategija odabira kratkoročnog partnera (*engl.* short-term mating orientation; STMO), strategija odabira dugoročnog partnera (*engl.* long-term mating orientation; LTMO) i prethodna seksualna ponašanja (*engl.* previous sexual behavior). Skala odabira kratkoročnog partnera uključuje 10 tvrdnji (primjer: „*Lako mogu zamisliti da mi je ugodno i uživam u neobveznom seksu s različitim partnerima.*“), skala odabira dugoročnog partnera 7 čestica (primjer: „*Nadam se da ću imati romantičnu vezu koja će trajati do kraja života.*“), na kojima je zadatak sudionika na skali od 7 stupnjeva (1 – uopće se ne slažem, 4 – niti se slažem niti se ne slažem, 7 – potpuno se slažem) izraziti svoje slaganje sa svakom tvrdnjom. Skala prethodnih seksualnih ponašanja uključuje 3 čestice na kojima sudionici daju odgovore o vlastitim seksualnim iskustvima (primjer: „*S koliko ste partnera suprotnog spola imali seksualni odnos tijekom prošle godine?*“). Rezultat se određuje zbrojem rezultata za svaku skalu pojedinačno. Cronbachovi alfa su za kratkoročnu, dugoročnu i skalu prethodnih seksualnih ponašanja bili .95, .88 te .83 (Jackson i Kirkpatrick, 2007), dok u ovom istraživanju iznose .91, .87 te .75.

Modificirani Inventar iskustava u bliskim vezama (Kamenov i Jelić, 2003) - skraćena i validirana verzija Inventara iskustava u bliskim vezama (Brennan i sur., 1998). Skala se sastoji od 18 tvrdnji koje čine dvije subskale te ujedno i dva faktora: anksioznost uključuje 9 tvrdnji (primjeri: „*Bojim se da moji ljubavni partneri neće mariti za mene koliko ja marim za njih.*“) i izbjegavanje također 9 tvrdnji (primjer: „*Pokušavam izbjeći preveliko zbližavanje s partnerom.*“). Zadatak sudionika je da na skali od 7 stupnjeva (1- uopće se ne slažem, 4- niti se slažem niti se ne slažem, 7- potpuno se slažem) izraze svoje slaganje sa svakom tvrdnjom. Tvrdnje se odnose na općenite osjećaje sudionika u njihovim ljubavnim vezama. Rezultat se formira kao suma vrijednosti dobivenih na pojedinim česticama za svaku dimenziju posebno, uz prethodno rekodiranje određenih čestica. Raspon rezultata za svaku dimenziju kreće od 9 do 63. Pouzdanost pojedinih dimenzija upitnika izraženih Cronbachovim alfa koeficijentom kreću se u rasponu od .82 do .87 (Kamenov i Jelić, 2003), a ovom istraživanju iznosi .81 za obje skale.

REZULTATI

Povezanost između strategija odabira kratkoročnog i dugoročnog partnera

Kako bismo odgovorili na prvi problem, ispitali smo povezanost rezultata na subskalama EM-SOI (Tablica 1).

Tablica 1

Prikaz korelacija između subskala Proširenog višedimenzionalnog inventara socioseksualnosti (N=771)

	Kratkoročno partnerstvo	Dugoročno partnerstvo
Dugoročno partnerstvo	-.26**	1
Prethodno seksualno ponašanje	.34**	-.19**

Legenda: ** $p < .01$

Strategije odabira kratkoročnog i dugoročnog partnera nisko su negativno povezane, dok su prethodna seksualna ponašanja pozitivno povezana sa strategijom odabira kratkoročnog, a negativno s odabirom dugoročnog partnera. Možemo zaključiti kako pojedinci koji više odabiru strategiju kratkoročnog partnera zaista imaju i više seksualnih partnera i iskustava, dok ih oni koji više odabiru dugoročnu strategiju imaju manje.

Spolne razlike u strategiji odabira partnera

Kako bismo provjerili postoje li spolne razlike u strategijama odabira partnera proveli smo t-test za nezavisne uzorke sa spolom kao nezavisnom varijablom i strategijama odabira partnera kao zavisnim varijablama (Tablica 2). Rezultati na subskali prethodnog seksualnog ponašanja standardizirani su na z-skalu zbog nemogućnosti zbrajanja rezultata sudionika na tri pitanja koja tvore subskalu i koji mjere drugačije aspekte prethodnog seksualnog ponašanja.

Tablica 2
Rezultati t-testa za provjeru spolnih razlika odabira dugoročnog i kratkoročnog partnera te prethodna seksualna ponašanja

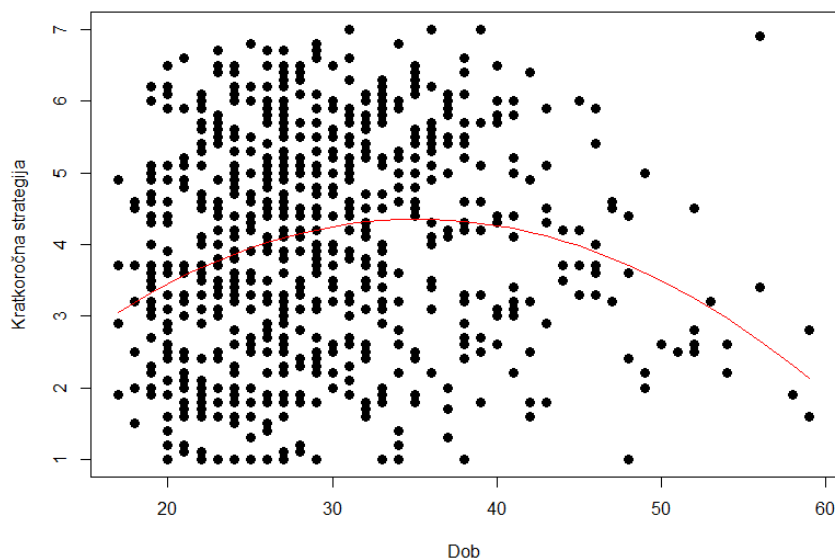
		<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
Dugoročno partnerstvo	muškarci	240	6.1	0.97	-2.105	.036	.16
	žene	531	6.2	1.00			
Kratkoročno partnerstvo	muškarci	240	4.7	1.35	9.584	.002	.71
	žene	531	3.7	1.53			
Prethodno seksualno ponašanje	muškarci	240	.29	1.08	-5.449	.001	.52
	žene	531	-.13	0.63			

Rezultati pokazuju značajne spolne razlike u strategiji odabira partnera na sve tri skale EM-SOI upitnika. U strategiji odabira dugoročnog partnera prosječni rezultati muškaraca bili su nešto niži od ženskih, što znači da muškarci manje odabiru ovu strategiju od žena. Strategiju kratkoročnog partnera muškarci biraju više od žena, a imaju i veći broj prethodnih seksualnih odnosa i partnerica od žena. Dok je vrijednost Cohenovog *d* indeksa kod odabira strategije kratkoročnog partnera visoka, a kod prethodnog seksualnog ponašanja umjerena, veličina efekta kod odabira strategije dugoročnog partnera je niska što upućuje na male spolne razlike u odabiru ove strategije.

Povezanost dobi i strategije odabira partnera

Da bismo odgovorili na treći problem u kojem nas je zanimala povezanost dobi i odabira strategija kratkoročnog i dugoročnog partnera te prethodnih seksualnih iskustava, izračunali smo tri korelacije, za svaku hipotezu zasebno. Rezultati su prikazani na Slici 1 u nastavku te Slikama 2 i 3 u prilogu B.

Na Slici 1 možemo vidjeti nelinearni odnos između dobi i odabira kratkoročnog partnera. Za izračun ove korelacije provedena je polinomna regresija zbog nelinearne povezanosti dvije varijable. Rezultat upućuje na zaključak da odabir ove strategije raste od dvadesetih do sredine tridesetih godina, a nakon čega se smanjuje.

Slika 1. Grafički prikaz odnosa dobi i odabira strategije kratkoročnog partnera ($r=.075$, $p<.05$)

Na Slici 2 (vidi prilog B) prikazana je linearna negativna korelacija između dobi i odabira dugoročnog partnera: stariji sudionici manje biraju ovu strategiju te je odabir ove strategije u kontinuiranom blagom padu od dvadesetih do šezdesetih godina ($r(769)=-.16$, $p<.01$)

Na Slici 3 (vidi prilog B) vidljiva je pozitivna linearna korelacija dobi i prethodnih seksualnih ponašanja s varijablom dobi na apscisi te kompozitnom varijablom prethodnih seksualnih ponašanja na ordinati. Stariji sudionici imali su veći broj seksualnih partnera i iskustava ($r(755)=.17$, $p<.001$).

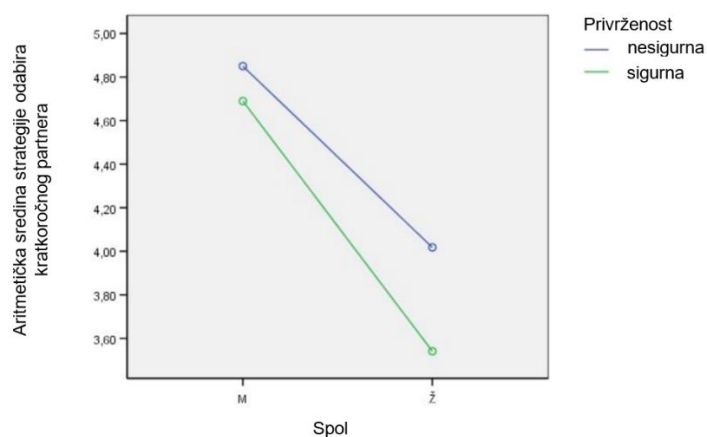
Razlike u strategiji odabira partnera i broju seksualnih partnera ovisno o tipu privrženosti

U svrhu provjere četvrtog problema provedene su dvije dvosmjerne analize varijance sa spolom i vrstom privrženosti kao nezavisnima te kratkoročnom strategijom odabira partnera (Tablica 4) i prethodnim seksualnim ponašanjima (Tablica 5) kao zavisnim varijablama.

Tablica 4
Rezultati dvosmjerne analize varijance za strategiju odabira kratkoročnog partnera
ovisno o tipu privrženosti i spolu sudionika

		<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Spol	Muškarci	238	4.73	1.35	56.37	.001
	Žene	532	3.68	1.52		
Privrženost	Sigurna	561	3.91	1.56	5.83	.016
	Nesigurna	209	4.25	1.49		
Muškarci	Sigurna	183	4.68	1.33	1.44	.231
	Nesigurna	55	4.89	1.39		
Žene	Sigurna	378	3.54	1.53		
	Nesigurna	154	4.02	1.47		

Nesigurno privrženi pojedinci skloniji su strategiji odabira kratkoročnog partnera od onih sigurno privrženih, a muškarci su općenito skloniji odabiru strategije kratkoročnog partnera od žena. No, nema interakcije između spola i privrženosti u odnosu na kratkoročnu strategiju odabira partnera; sigurno i nesigurno privrženi muškarci su skloniji kratkoročnim stategijama odabira partnera, dok su i kod muškaraca i kod žena oni s nesigurnom privrženosti skloniji kratkoročnim strategijama odabira partnera (Slika 4).

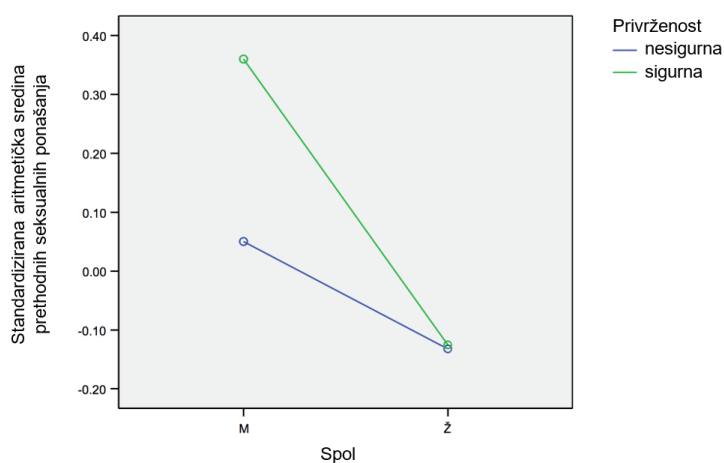

Slika 4. Prikaz interakcije između spola i privrženosti u odnosu na kratkoročnu strategiju odabira partnera

Tablica 5
Rezultati dvosmjerne analize varijance za prethodna seksualna iskustva ovisno o spolu
sudionika i tipu privrženosti

		<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Spol	Muškarci	234	.29	1.078	21.207	.001
	Žene	524	-.13	.629		
Privrženost	Sigurna	552	.03	.894	4.764	.029
	Nesigurna	206	-.08	.549		
Muškarci	Sigurna	179	.36	1.155	4.361	.037
	Nesigurna	55	.05	1.078		
Žene	Sigurna	373	-.13	.688		
	Nesigurna	151	-.13	.629		

Pojedinci s nesigurnim tipom privrženosti imaju manje seksualnih partnera od sigurno privrženih, a muškarci imaju veći broj prethodnih seksualnih iskustava od žena. Značajna interakcija pokazuje kako kod žena privrženost ima slabiji utjecaj na prethodna seksualna iskustva; dok kod muškaraca sigurno privrženi imaju u prosjeku više seksualnih partnera od onih nesigurno privrženih, a kod žena te razlike nema (Slika 5).

Slika 5. Prikaz interakcije između spola i privrženosti u odnosu na prethodna seksualna ponašanja

RASPRAVA

Cilj ovog istraživanja bio je provjeriti kako određene individualne odrednice utječu na strategije odabira partnera. Konkretno, ispitali smo povezanost spola, dobi i stila privrženosti s odabirom kratkoročne, odnosno dugoročne strategije odabira partnera i brojem prethodnih seksualnih partnera i iskustava. No, prvenstveno, ovim istraživanjem htjeli smo naglasiti kako mjerni instrument koji se dosad koristio za mjerenje obje strategije nije dovoljno precizan zbog usmjerenosti na kratkoročnu strategiju odabira partnera te zbog toga nije pogodan za donošenje zaključaka o strategiji odabira dugoročnog partnera.

Pod vidom prvog problema istražili smo povezanost dviju strategija odabira partnera te smo djelomično potvrdili naše hipoteze. Pronađene korelacije između subskala nisu velike, ali ipak, pokazale su se statistički značajnima. Zbog relativno velikog uzorka ($N=771$) povećava se snaga testa te je očekivano da se i manje korelacije pokažu statistički značajnima, što se i dogodilo.

Centralna pretpostavka teorije životnih povijesti je postavljanje dugoročne i kratkoročne strategije na suprotne polove kontinuuma; kada bi ta pretpostavka bila točna, ljudi koji su u braku i sudjeluju u podizanju djece ne bi prakticirali kratkoročne taktike poput vanbračnih veza na jednu noć. Iako ova pretpostavka zvuči logično jer ulaganje vremena i energije u jednu strategiju onemogućuje ulaganje u drugu strategiju, čini se da ona u realnom životu nije točna te ljudi očigledno mogu koristiti obje strategije istovremeno. Seksualne odnose prije braka, seksualne aktivnosti izvan braka te krađa partnera (*engl. mate poaching*) prakticiraju i muškarci i žene u mnogim kulturama, a procjena nevjere u braku varira od 20% do 75% (Buss, 2005). Ovakvi nalazi navode na sumnju prema zaključcima proizašlima iz jednodimenzionalnog modela socioseksualnosti Simspona i Gangestada (1991) koji pretpostavlja da ljudi koriste isključivo jednu od strategija. Nasuprot tome, višedimenzionalni model pretpostavlja kako ljudi imaju više varijacija u ponašanju i stavovima. Vođeni time smo u ovom istraživanju koristili upravo takav instrument, Prošireni multidimenzionalni inventar socioseksualnosti, koji eksplicitno razlikuje restriktivne nasuprot nerestriktivnim stavovima, odnosno odabir kratkoročne nasuprot dugoročnoj strategiji odabira partnera. Vođeni hipotezom kako se te dvije strategije međusobno ne isključuju, pretpostavili smo kako će korelacija između strategije

odabira kratkoročnog i dugoročnog partnera biti mala do srednje negativna. Naime, kada bi te strategije bile znatno negativno povezane, to bi upućivalo da je jednodimenzionalni model koji se dosad najviše koristio te interpretacije koje su iz njega proizlazile opravdane. Međutim, korelacija između skala bila je skromno negativna (Tablica 1). Takav rezultat potvrđuje nalaze Jacksona i Kirkpatricka (2007), ali i našu hipotezu.

Dodatno, ovaj model razlikuje socioseksualne stavove i ponašanja što se pokazalo jako bitnim. Naime, kao što je primijetio Bailey (1994; prema Jackson i Kirkpatrick, 2007), konstrukt socioseksualnosti treba promatrati kroz set stavova i ponašanja jer nekada ne moraju biti sukladni. Autor je, primjerice, pokazao kako su se homoseksualni i heteroseksualni muškarci značajno razlikovali na rezultatima bihevioralne komponente, ali ne i skale stavova. Baumeister (2000) primjećuje kako postoji niska konzistenciju između seksualnih stavova i ponašanja, što objašnjava različitim kontekstima i okolnostima u kojima se žene mogu nalaziti i koji na njih utječu više nego na muškarce. No, i muškarci ponekada pokazuju nisku konzistenciju stav-ponašanje, što autor objašnjava nedostatkom prilika u okolini. Oba su autora naglasila kako su prilike u okolini jedan od faktora koji mogu utjecati na ponašanje dok stavovi mogu ostati nepromijenjeni.

U našem istraživanju ponašajna subskala prethodnih seksualnih ponašanja pozitivno je korelirala sa subskalom odabira kratkoročnog partnera, a negativno sa subskalom dugoročnog partnera (Tablica 1). Očito je da pojedinci koji imaju nerestriktivne stavove zaista više i odabiru kratkoročne partnere, odnosno imaju veći broj seksualnih partnera i iskustava. Suprotno tome, oni koji teže dugoročnom partneru imaju manji broj seksualnih iskustava i partnera. No, kako bismo dodatno istražili ovo pitanje, provjerili smo postoje li razlike između odabra kratkoročne i dugoročne strategije te broja seksualnih partnera i njihovih iskustava s obzirom na njihovo mjesto odrastanja i življenja. Analiza varijance s mjestom odrastanja kao nezavisnom varijablom nije pokazala značajne razlike, no ona s mjestom življenja je; iako se u post hoc Scheffe testu nisu pokazali značajnima, postoji trend prema kojem se sudionici razlikuju u odabiru kratkoročne strategije i broja prethodnih seksualnih iskustava. Sudionici koji žive u manjim mjestima (do 50 000 stanovnika) manje odabiru kratkoročne partnere i imaju manje prethodnih seksualnih iskustava i partnera. Takav rezultat ide u prilog Baileyjevoj primjedbi te pokazuje kako je razdvajanje stavova od ponašanja nužno.

Drugi problem nastavlja se upravo na problematiku jednodimenzionalnog modela prema kojem muškarci odabiru kratkoročne partnerice, a žene dugoročne partnere. Kao što smo i očekivali, muškarci i žene razlikovali su se na skali odabira kratkoročnog partnerstva; muškarci su imali veće rezultate od žena te su na skali prethodnih seksualnih ponašanja u prosjeku imali veći broj partnerica i seksualnih iskustava. Na skali odabira dugoročnog partnera više rezultate imale su žene što znači da su u prosjeku sklonije birati ovu strategiju. Međutim, ovim nalazom opravdane su pretpostavke kako oba spola koriste obje strategije odabira partnera pri čemu odabir ovisi o mnogim faktorima. Pritom ne mislimo negirati razlike između muškaraca i žena u seksualnosti, a time i socioseksualnosti. Petersen i Hyde (2010) su na temelju provedene meta-analize pokazali kako muškarci generalno imaju permissivnije stavove prema neobveznim seksualnim odnosima od žena te je strategija kratkoročnih partnera povezana sa značajnim spolnim razlikama jer je više biraju muškarci. Takvu spolnu razliku pokazalo je i naše istraživanje, a veličina Cohenovog d indikator je velikih spolnih razlika u ovoj strategiji.

Prema teoriji seksualnih strategija Bussa i Schmitta (1993), između muškaraca i žena postoje razlike u pogledu odabira kratkoročnih i dugoročnih partnera. Iako su oba spola motivirana za ostvarivanje oba cilja te raspolažu alatima kojima ih mogu ostvariti, postoje i određeni problemi s kojima se, ovisno o spolu, moraju suočiti. Primjerice, muškarci se kod kratkoročnih partnerica suočavaju s problemima seksualne dostupnosti partnerica i izbjegavanja obveze partnerstva, a kod dugoročnih s problemom plodnosti partnerice, pitanjem očinstva te dobrih roditeljskih vještina. Žene se i kod kratkoročnog i kod dugoročnog partnera suočavaju s problemom kvalitete gena, procjene partnera kao kratkoročnog ili dugoročnog, a kod dugoročnog i s problemom odabira muškarca koji je voljan investirati i koji ima dobre roditeljske vještine (Buss i Schmitt, 1993). Stoga je opravdano pretpostaviti da će u odabiru kratkoročnog partnera diskriminirati u korist kvalitete, za razliku od muškaraca koji naglasak stavljaju na kvantitetu. Također, moguće je da žene ulaze u kratkoročne veze s različitim motivima; Regan i Dreyer (1999; prema Lyons, Manning, Longmore, Giordano, 2014) zaključuju da muškarci u takve odnose ulaze zbog društvenog pritiska, dok žene ulaze zbog uzajamne privlačnosti. No, zanimljivo je kako su Lyons i sur. (2014) pokazali kako i muškarci i žene kao motiv stupanja u neobvezne odnose podjednako navode požudu i zabavu.

Odabir strategije traženja partnera kod žena ovisi o menstrualnom ciklusu i godinama; želja za kratkoročnim partnerima i upuštanje u neobvezne seksualne odnose, gledano na mjesečnoj razini, doseže vrhunac u visoko plodnim danima pred ovulaciju (Gangestad, 2001). Gledano na životnoj razini, takve preferencije se događaju u ranim tridesetim godinama kada žene doživljavaju svoj seksualni vrhunac (Schmitt, 2002). Dodatno, čini se da kod žena ulogu mogu igrati mnoge životne okolnosti; primjerice Quinlan (2003, prema Buss, 2005) je pokazao kako su odabiri kratkoročnih partnera češći kod žena koje su odrastale bez oca. Baumeister (2000) pokazuje kako akulturacija, politika, religija i obiteljski život imaju veći utjecaj na stavove prema seksualnim odnosima te upuštanje u iste. S druge strane, odluka muškarca o odabiru kratkoročne ili dugoročne strategije velikim dijelom ovisi o o njegovom statusu, samoprocjeni sebe kao partnera i vlastitom samopoštovanju – što su ove karakteristike više, muškarci će više tendirati odabiru kratkoročnih partnerica. Međutim, čak i takvi muškarci većinom su oženjeni za jednu ženu i prakticiraju vanbračne afere uz dugoročnu partnericu (Buss, 2005). Želju muškaraca za dugoročnim partnerstvom potvrđuje i nalaz da će 98.9% muškaraca i 99.2% žena izraziti želju da se skrase u dugoročnoj, seksualno ekskluzivnoj vezi tijekom idućih 5 godina te u tom razdoblju ne žele prakticirati kratkoročne avanture (Pedersen i sur., 2002). Naše istraživanje pokazalo je kako postoje spolne razlike u odabiru strategije dugoročnog partnera te je žene u prosjeku biraju više od muškaraca (Tablica 2). No, vrlo je bitno spomenuti veličinu razlika mjerenu Cohenovim d indeksom koji u ovom slučaju iznosi $d=.16$, čime pokazuje postojanje male spolne razlike u ovoj strategiji. Ne možemo zanemariti činjenicu da neki oblik braka postoji u svim kulturama svijeta (Buss, 1993; prema Buss 2005) te da će se 90% ljudi jednom u životu vjenčati (Buss, 1985; prema Buss 2005). To su vrlo dobi pokazatelji kako i muškarci žele dugoročno partnerstvo.

Zbog veće sklonosti muškaraca ka kratkoročnim odnosima, na prvi pogled opravdano je pretpostaviti da imaju i više partnerica i seksualnih iskustava. Takve rezultate pokazalo je i naše istraživanje gdje muškarci imaju značajno više prethodnih partnerica i seksualnih iskustava od žena (Tablica 2). No, u procjeni broja prethodnih seksualnih partnera i iskustava muškarci i žene konzistentno se razlikuju, što nije logično. Naime, procjene broja prethodnih seksualnih partnera trebale bi biti jednake među spolovima jer je svaka nova seksualna partnerica za muškarca također i novi seksualni partner za ženu. Međutim, Brown i Sinclair (1999) nalaze kako u anketama muškarci prijavljuju dva do četiri puta

više partnerica nego žene partnera. Autori tvrde kako posrijedi nije laž (kako se često misli), već da muškarci i žene koriste različite tehnike procjene, pri kojima dobiju različite rezultate koje prijavljuju u ankete. Čini se da žene češće znaju točan broj partnera, dok su muškarci skloni grubim procjenama. Razloga za to možete biti više; primjerice, možda žene imaju bolje pamćenje seksualnih partnera, a možda u istraživanjima ulože veći napor da zaista daju točne odgovore zbog ozbiljnijeg shvaćanja vlastitog seksualnog života. Koji god motiv bio u pozadini ovih različitih rezultata, opravdano je posumnjati u potpunu istinitost rezultata.

Iako spolne razlike u odabiru strategija definitivno postoje, Gangestad i Simpson (2000) pokazali su kako one objašnjavaju samo 16% varijance u strategiji odabira kratkoročnog partnera, 9% varijance u broju željenih partnera u određenom vremenu te 20% varijance u pristanku na seksualni odnos s osobom koju kratko poznajemo. Ovakav nalaz svakako otvara pitanje ostalih faktora koji utječu na odabire žena, ali i muškaraca te usmjerava istraživanja na razlike unutar spolova, a ne između njih.

Pod vidom trećeg problema razmatrali smo odnos dobi i odabira strategija kratkoročnog odnosno dugoročnog partnera. Rezultati su pokazali zanimljive trendove. Naime, pretpostavili smo kako se s povećanjem godina povećava želja za dugoročnim, a smanjuje želja za kratkoročnim partnerstvom. Međutim, iako slaba, povezanost se pokazala upravo suprotnom pa se od dvadesetih do šezdesetih godina želja za dugoročnim partnerstvom kontinuirano smanjuje (Tablica 1). Kada znamo da se većina brakova u Hrvatskoj sklapa između 25. i 34. godine života, te da brakovi traju većinom 10 do 20 godina, iako se parovi razvode i nakon 25 godina braka, možda ovim nalazom i ne bismo trebali biti iznenađeni (Miler i Buršić, 2010). Naime, Berscheid i Hatfield (1969), Sternberg (1986) i Fisher (1998) samo su neki od autora koji pretpostavljaju kako se romantična ljubav i privlačnost s vremenom smanjuju, a u odnosu prednjače navika na partnera i zajedničke aktivnosti te s vremenom razvijeno prijateljstvo (prema Acevedo i Aron, 2009). Takvi nalazi mogu objasniti nalaz prema kojem se s vremenom želja za dugoročnim partnerstvom smanjuje.

Strategija odabira kratkoročnog partnera ima obrnuti "U" odnos sa dobi: prvo raste do otprilike 35. godine života, a onda krene padati (Slika 2). Rezultati su sukladni s kretanjem seksualnog nagona kod žena i muškaraca te životnih faza kroz koje prolaze.

Naime, žene oko tridesete godine života dosegnu svoj seksualni vrhunac (Schmitt, 2002), ali ulazak u srednju dob kod njih ne uključuje toliko brige oko seksualnog funkcioniranja već se više posvećuju profesionalnom identitetu. Muškarci, iako su plodni mnogo duže od žena, približavajući se četrdesetoj godini života mogu početi osjećati krizu srednje dobi; preispituju vlastite seksualne sposobnosti tražeći znakove slabosti, što povećava vjerojatnost teškoća u postizanju i održavanju erekcije čime se stvara začarani krug (Masters, Johnson, Kolodny, 2006). Također, pitanje je razlike u generacijama u otvorenosti prema kratkoročnim partnerima – prijašnje generacije možda nisu toliko otvorene prema kratkoročnim partnerima jer ni u mladosti toliko prakticirali neobvezne seksualne odnose.

Treća hipoteza je potvrđena te se pokazalo da s porastom dobi raste broj prethodnih seksualnih partnera u životu (Slika 3). S obzirom na činjenicu da se sudionike ovog istraživanja pitalo o broju seksualnih partnera u prethodnoj godini, ali i u cijelom životu, pretpostavili smo kako će s porastom dobi rasti i taj broj što se i pokazalo.

Budući da smo ovim istraživanjem obuhvatili više generacija, ne možemo isključiti efekt kohorte. Prema velikom američkom nacionalnom istraživanju, generacija odraslih Amerikanaca u 2000. godinama imala je više seksualnih partnera, bila sklonija neobveznim seksualnim odnosima te češće imala seksualne odnose prije braka od generacije sedamdesetih i osamdesetih godina (Twenge, Sherman, Wells, 2014). Moguće je da takve trendove slijede i naši sudionici pa generacija koja je sada u četrdesetim i pedesetim godinama nije imala toliko broj seksualnih partnera u životu niti su kroz život bili otvoreni ka neobveznim seksualnim odnosima.

Usprkos značajnosti navedenih korelacija, one su zaista male te se moramo zapitati što nam one govore. Mogli bismo zaključiti kako dob ne igra toliko veliku ulogu u strategiji odabira partnera u odnosu na druge varijable. Takvi nalazi idu u prilog tezi kako varijacije u socioseksualnost imaju uporište u genetskom nasljeđu (Bailey i sur., 2000) te se ponašaju kao osobine ličnosti koje su kroz cijeli život relativno stabilne. Međutim, bitno je ispitati kako se ona izražava kroz život: možda u dvadesetim godinama potiče ljude da se više upuštaju u neobvezne seksualne odnose dok je u srednjim godinama povezana s razvodima ili vanbračnim aferama.

Četvrti problem odnosio se na povezanost privrženosti sa strategijom odabira partnera. Pretpostavili smo kako će nesigurno privrženi biti skloniji kratkoročnim strategijama od sigurno privrženih što se i potvrdilo. Nesigurno privrženi muškarci i žene više odabiru kratkoročnu strategiju od sigurno privrženih muškaraca i žena, dok interakcija spola i stila privrženosti u odnosu na strategije odabira partnera nije pronađena (Tablica 4).

Prema Masters, Johnson, Kolodny (2006) sigurno privrženi pojedinci imaju najotpornije dugotrajne romantične veze od sva tri tipa privrženosti, a karakterizira ih i najviše zadovoljstvo vezom te odanost vezi. Prema Simpson i Gangestad (1991) oni cijene intimnost i smatraju kako bi seksualni odnosi trebali biti rezervirani za predanu, mnogamnu romantičnu vezu. Cooper, Shaver i Collins (1998) pronalaze kako takvi adolescenti imaju manje avantura na jednu noć, a Paul, McManus i Hayes (2000) kako imaju manje seksualnih odnosa s ljudima koji im nisu partneri. Svi navedeni rezultati sukladni su opisu Belskog (1999) koji smatra da sigurno privrženi pojedinci preferiraju kvalitetu nad kvantitetom.

Simpson (1999; prema Schmitt, 2008) pronalazi kako nesigurno privrženi pojedinci (i anksiozni i izbjegavajući) iskuse više konflikata, manje zadovoljstva, manje stabilnosti i kraće veze. Na temelju kulturološki konzistentnih rezultata Schmitt (2005) predlaže kako ljude koji preferiraju kratkoročne strategije karakteriziraju nepovjerenje prema drugima, nedostatak samopoštovanja i emocionalna nestabilnost. Teorijski gledano, razlog se krije u nedovoljnoj i nekonzistentnoj roditeljskoj brizi u djetinjstvu zbog koje pojedinci razvijaju negativno poimanje sebe i drugih što utječe na povjerenje, intimnost i zbližavanje u romantičnim vezama.

U našem istraživanju neigurni i sigurni muškarci u prosjeku imaju više spolnih partnera od nesigurnih i sigurnih žena. No, nesigurno privrženi pojedinci imaju manje spolnih partnera od sigurno privrženih pojedinaca (Tablica 5). Interakcija između spola i stila privrženosti u odnosu na broj spolnih partnera je značajna iz čega vidimo da je stil privrženosti značajno više povezan s brojem spolnih partnera kod muškaraca nego kod žena. Rezultati nisu u skladu s našom hipotezom koju smo očekivali, no razlog se vjerojatno krije u načinu obrade rezultata. Naime, iako su i anksiozni i izbjegavajući pojedinci nesigurno privrženi, prema nekim istraživanjima između ova dva stila ima određenih razlika, a nisu potpuno utvrđene ni razlike unutar stilova.

Pojedinci s nesigurnim tipom privrženosti zaista imaju manje restriktivne stavove prema neobveznim seksualnim odnosima te se brže upuštaju u veze s niskim razinama intimnosti i obveze (Gentzler i Kerns, 2004). Izbjegavajući stil privrženosti karakterizira više seksualnih odnosa s nepoznatim osobama (Paul i sur., 2000), Brennan i Shaver (1995; prema Gentzler i Kerns, 2004) potvrđuju kako više prihvaćaju neobvezne seksualne odnose i više se u njih upuštaju, a Schmitt (2005) i Simpson (1990) zaključuju kako umanjivanje bliskosti vodi do veće seksualne permisivnosti. Anksiozno privrženi su pak prepokupirani partnerovim osjećajem zadovoljstva, ranije počinju sa seksualnim iskustvima i, u usporedbi sa sigurno privrženima, imaju više seksualnih partnera (Bogaert i Sadava, 2002). Anksiozni pojedinci imaju najkratkotrajnije veze od sva tri tipa privrženosti, možda zato što najbrže stupaju u veze, nekada bez da poznaju vlastitog partnera. Za izbjegavajuće pojedince, vjerojatnost stupanja u vezu i odanost vezi su najmanje od sva tri tipa privrženosti. Upravo za njih su i mnoga istraživanja potvrdila kako su manje skloni vezama, posebno dugoročnima te imaju manje restriktivnu socioseksualnost (primjerice Schmitt, 2005). Paul i sur. (2000) pronalaze kako imaju najveći broj seksualnih odnosa s ljudima koji im nisu partneri. Zbog navedenih nalaza pretpostavili smo da će i anksiozni i izbjegavajući pojedinci imati više seksualnih partnera. Međutim, čini se da kod anksioznih vlada dilema; s jedne strane žude za stabilnom vezom, a s druge strane imaju problema s njezinim održavanjem. Primjerice, O'Sullivan i Allgeier (1998; prema Gentzler i Kerns, 2004) pokazali su kako anksiozno privržene žene pristaju na seksualna ponašanja koja ustvari ne žele, a Cooper i sur. (prema Gentzler i Kerns, 2004) zaključuju kako su njihovi obrasci ponašanja pod velikim utjecajem društvenog pritiska i želje za intimnošću. No, čini se da u važnu ulogu u stilu privrženosti igra i spol. Gentzler i Kerns (2004) pokazali su kako su izbjegavajuće privrženi muškarci i anksiozno privržene žene seksualno najpermisivniji. Schmitt i Jonason (2015) pronašli su kako je izbjegavajuća privrženost kod muškaraca povezana s permisivnijim stavovima više nego kod žena, dok je Sprecher (2013) pokazala kako se žene s izbjegavajućim stilom privrženosti, za razliku od muškaraca, neće više od ostalih stilova privrženosti upuštati u neobvezne seksualne odnose. S druge strane, Cooper i sur. (2006) te Gentzler i Kerns (2004) pokazali su kako nema spolnih razlika u stavovima prema neobveznim seksualnim odnosima i upuštanjima u njih. Nadalje, čini se da se i motivacije za stupanjem u neobvezne seksualne odnose razlikuju. Schachner i Shaver

(2004) zaključuju kako izbjegavajuće privržene pojedince, bez obzira na spol, za stupanje u seksualne odnose motivira pripadanje socijalnoj grupi, dok anksiozne pojedince, bez obzira na spol, motivira potreba za intimnosti i razlozi povezani s nesigurnosti u sebe i partnera. Moguće je da je većina muškaraca u uzorku nesigurne privrženosti ustvari anksioznog tipa privrženosti, jer oni u nekim istraživanjima prijavljuju manji broj partnera (Gentzler i Kerns, 2004) što bi moglo objasniti dobivene rezultate. Iako su svakako potrebne daljnje analize ovog pitanja, i ovdje se pokazalo kako je potrebno eksplicitno razlikovanje seksualnih stavova na jednoj i ponašanja na drugoj strani.

Istraživanjem smo potvrdili neke očekivane trendove i potaknuli neka nova pitanja. U budućnosti bi svakako trebalo nastaviti koristiti trebalo nastaviti koristiti višedimenzionalni upitnik socioseksualnosti zbog eksplicitno mjerene želje za dugoročnim partnerstvom i razlikovanja stavova i ponašanja. Nadalje, s obzirom na dobivene rezultate, valjalo bi ispitati koliki udio varijance u predviđanju odabira strategija objašnjavaju korištene varijable. Također, moguće je i da neke druge individualne karakteristike, poput samopoštovanja ili vrijednosti sebe kao partnera te kulturološke odrednice poput položaja žena u društvu, također utječu na odabir strategije partnera. Istraživanje socioseksualnosti pokazuje dosta nejednoličnih rezultata što upućuje na mlado područje znanosti.

Metodološki nedostaci

Sudjelovanje u ovom istraživanju bilo je dobrovoljno te se pitanje selekcije i samoselekcije sudionika ne može se isključiti. Moguće je da je osobama koje imaju problema u interpersonalnim odnosima ili sa stupanjem u kontakt s osobama suprotnog spola neugodno rješavati upitnik ovakve teme pa se upravo oni nisu odazvali. Kako se radi o pitanjima intimnije prirode, zasigurno postoje individualne razlike u spremnosti i motivaciji za odgovaranje, no istraživanje putem Interneta pruža anonimnost kakvu rješavanje tipa papir-olovka ne pruža. S druge strane, time je uzorak ograničen na osobe s pristupom Internetu.

Svi podaci u istraživanju prikupljeni su samoprocjenom sudionika. Osim što je moguće da su pristrani u procjeni svojih osjećaja i ponašanja, lako je moguće da pri ispunjavanju upitnika nisu bili potpuno iskreni. Primjerice, upitan je nalaz razlike u broju seksualnih partnera između muškaraca i žena.

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost spola, godina i privrženosti s odabirom strategije kratkoročnog ili dugoročnog partnera. U prvom problemu ispitali smo povezanost kratkoročne i dugoročne strategije odabira partnera. Hipoteza je potvrđena te je niskom negativnom korelacijom potvrđena nezavisnost strategija što znači da strategije nisu međusobno isključive.

Pod vidom drugog problema ispitali smo spolne razlike u odabiru strategija kratkoročnog i dugoročnog partnera te broja prethodnih seksualnih ponašanja te smo djelomično potvrdili hipoteze. Muškarci i žene primjenjuju i dugoročnu i kratkoročnu strategiju odabira partnera pri čemu muškarci više biraju kratkoročnu, a žene dugoročnu strategiju. Muškarci prijavljuju veći broj prethodnih seksualnih ponašanja.

U trećem problemu ispitali smo povezanost dobi i odabira strategije partnera te smo djelomično potvrdili hipoteze. S dobi se odabir dugoročne strategije smanjuje, broj prethodnih partnera povećava, a odabir kratkoročne strategije raste do sredine tridesetih godina nakon čega počinje opadati.

U četvrtom problemu ispitali smo razlike u odabiru strategije partnerstva s obzirom na privrženost. Potvrđena je hipoteza kako nesigurno privrženi pojedinci više odabiru kratkoročnu strategiju, a sigurno privrženi više biraju dugoročne partnere, dok su, u suprotnosti s hipotezom, nesigurni pojedinci imali manji broj partnera od sigurno privrženih.

LITERATURA

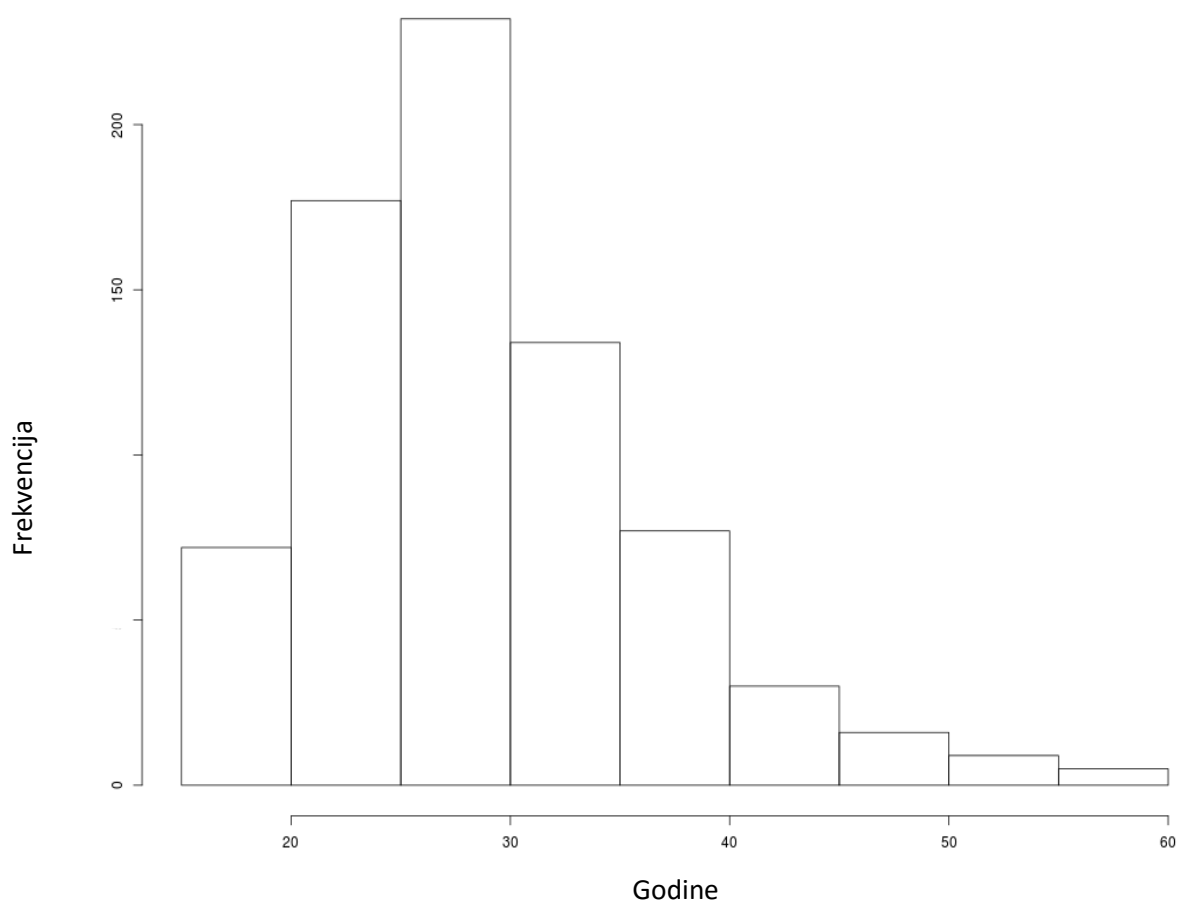
- Arnett, J.J. (2004). *Emerging Adulthood: The Winding Road from Late Teens through the Twenties*. Oxford: Oxford University Press.
- Aronson, E., Wilson, T.D. i Akert, R.M. (2005). *Socijalna psihologija*. Zagreb: Mate d.o.o.
- Avecedo, B.P. i Aron, A. (2009). Does a Long-Term Relationship Kill Romantic Love? *Review of General Psychology*, 13 (1), 59 – 65.
- Bailey, J.M., Kirk, K.M., Zhu, G., Dunne, M.P. i Martin, N.G. (2000). *Journal of Personality and Social Psychology*, 78 (3), 537-545.
- Baumeister, R.F. (2000). Gender Differences in Erotic Plasticity: The Female Sex Drive as Socially Flexible and Responsive. *Psychological Bulletin*, 126 (3), 347 – 374.
- Bogaert, A.F. i Sadava, S. (2002). Adult attachment and sexual behavior. *Personal Relationships*, 9, 191–204.
- Brown, N.R. i Sinclair, R.C. (1999). Estimating Number of Lifetime Sexual Partners: Men and Women Do It Differently. *The Journal of Sex Research*, 36 (3), 292 – 297.
- Buss, D.M. *The Handbook of Evolutionary Psychology*. New Jersey: John Wiley & Sons. 2005.
- Clark, P. (2006). Above and Beyond Short-Term Mating, Long-Term Mating is Uniquely Tied to Human Personality Are the correlates of sociosexuality different for men and women? *Personality and Individual Differences* 41, 1321–1327.
- Claxton, S.E. i van Dulmen, M.H.M. (2013). Casual Sexual Relationships and Experiences in Emerging Adulthood. *Emerging Adulthood*, 1(2) 138-150.
- Cooper, M.L., Shaver, P.R. i Collins, N.L. (1998). Attachment Styles, Emotion Regulation, and Adjustment in Adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74 (5), 1380-1397.
- Dempster, D., Rogers, S., Pope, A.L., Snow, M. I Stoltz, K.B. (2015). Insecure Parental Attachment and Permissiveness: Risk Factors for Unwanted Sex Among Emerging Adults. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families* 23(4), 358-367.
- Fraley, R.C. i Shaver, P.R. (2000). Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies, and Unanswered Questions. *Review of General Psychology*, 4 (2), 132-154.
- Gangestad, S. W., i Simpson, J. A. (1990). Toward an Evolutionary History of Female Sociosexual Variation. *Journal of Personality* 58 (1), 69-96.
- Gangestad, S. W., i Simpson, J. A. (2000). The evolution of human mating: Trade-offs and strategic pluralism. *Behavioral and Brain Sciences*, 23, 573-587.
- Gentzler, A.L. i Kerns, K.A. (2004). Associations between insecure attachment and sexual experiences. *Personal Relationships*, 11, 249–265.
- Hazan, C. i Shaver, P.R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.

- Hazan, C. i Shaver, P.R. (1994). Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationship. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.
- Hendrix, L. i Pearson Jr., W. (1995). Spousal Interdependence, Female Power and Divorce: A Cross-Cultural Examination. *Journal of Comparative Family Studies*, 26 (2), 217-232.
- Holtzman, N.S. i Strube, M.J. (2013). Above and Beyond Short-Term Mating, Long-Term Mating is Uniquely Tied to Human Personality. *Evolutionary Psychology* 11(5): 1101-1129.
- Jackson, J.J. i Kirkpatrick L.A. (2007) The structure and measurement of human mating strategies: toward a multidimensional model of sociosexuality. *Evolution and Human Behavior* 28, 382 – 391.
- Jankowski, K.S., Díaz-Morales, J.F., Vollmer, i C. Randler, C. (2014). Morningness–eveningness and sociosexuality: Evening females are less restricted than morning ones. *Personality and Individual Differences* 68, 13–17.
- Kamenov, Ž. i Jelić, M. (2003). Validacija instrumenta za mjerenje privrženosti u različitim vrstama bliskih odnosa: Modifikacija Brennanova inventara iskustva u bliskim vezama. *Suvremena psihologija*, 6, 73-91.
- Kamp Dush, C. M. i Amato, P.R. (2005). Consequences of relationship status and quality for subjective well-being. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22 (5), 607-627.
- Kirkpatrick, L.A. i Davis, K.E. (1994). Attachment Style, Gender, and Relationship Stability: A Longitudinal Analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66 (3), 502 -512.
- Lyons , H.A., Manning, W.D., Longmore, M.A. i Giordano, P.C. (2014) Young Adult Casual Sexual Behavior: Life-Course-Specific Motivations and Consequences. *Sociological Perspectives* 57(1), 79–101.
- Masters, W.H., Johnson, V.E. i Kolodny, R.C. *Ljudska seksualnost*. Zagreb: Naklada Slap. 2006.
- Miler, V. i Buršić, I. (2010). *Prirodno kretanje stanovništva u 2009*. Zagreb: Državni zavod za statistiku. http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2010/SI-1411.pdf
- Ostovich, J.M. i Sabini, J. (2004). How are Sociosexuality, Sex Drive, and Lifetime Number of Sexual Partners Related? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 1255-1266.
- Paul, E.L., McManus, B. i Hayes, A. (2000). “Hookups”: Characteristics and correlates of college students' spontaneous and anonymous sexual experiences. *The Journal of Sex Research*, 37 (1), 76-88.
- Pedersen, W.C., Miller, L.C., Putcha-Bhagavatula, A.D. i Yang, Y. (2002). Evolved Sex Differences in the Number of Partners Desired? The Long and the Short of It. *Psychological Science*, 13 (2), 157-161.
- Petersen, J.L. i Hyde, J.S. (2010). A Meta-Analytic Review of Research on Gender Differences in Sexuality, 1993-2007. *Psychological Bulletin*, 136 (1), 21-38.

- Rommel, W. (2002). Sexual selection and human behavior. *Social Science Information* 41 (3).
- Schachner, D.A. i Shaver, P.R.(2004) Attachment dimensions and sexual motives. *Personal Relationships*, 11, 179–195.
- Schmitt, D.P., Shackelford, T.K. i Buss, D.M. (2001). Are men really more 'oriented' toward short-term mating than woman? *Psychology, Evolution & Gender* 3 (3), 211 – 239.
- Schmitt, D.P. (2005). Sociosexuality from Argentina to Zimbabwe: A 48 nation study of sex, culture and strategies of human mating. *Bihevioral and Brain Sciences* 28, 247 – 311.
- Shmitt, D.P. i Shackeldord, T.K. (2008). Big Five Traits Related to Short-Term Mating: From Personality to Promiscuity across 46 Nations. *Evolutionary Psychology*, 6(2), 246-282.
- Schmitt, D.P., Jonason, P.K., Byerley, G.J., Flores, S.D., Illbeck, B.E. O’Leary, K.N. i Qudrat, A. (2012). A Reexamination of Sex Differences in Sexuality: New Studies Reveal Old Truths. *Current Directions in Psychological Science* 21(2) 135 – 139.
- Schmitt, D.P. i Jonason, P.K. (2015). Attachment and Permissiveness: Exploring Differential Associations Across Sexes, Cultures, and Facets of Short-Term Mating. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 46 (1), 119-133.
- Shulman, S. i Connolly, J. (2013). The Challenge of Romantic Relationships in Emerging Adulthood: Reconceptualization of the Field. *Emerging Adulthood*, 1, 27-39.
- Simpson, J.A. i Gangestad, S.W. (1991). Individual Differences in Socosexuality: Evidence for Convergent and Discriminant Validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60 (6), 870 – 883.
- Simpson, J.A. i Gangestad, S.W. (2001). Evolution and relationships: A call for integration. *Personal Relationships*, 8, 341 – 355.
- Sprecher, S., Treger, S. i Sakaluk, J.K. (2013). Premarital Sexual Standards and Sociosexuality: Gender, Ethnicity, and Cohort Differences. *Springer Science: Business Media New York*.
- Trivers, R.L. (1972). Parental investment and sexual selection. U B. Campbell (Ur.), *Sexual selection and the descent of man: 1871 – 1971* (str. 136-179). Chicago, IL: Aldine.
- Twenge, J.M., Sherman, R.A. i Wells, B.E. (2015). Changes in Amerian Adults' Sexual Behavior and Attitudes, 1972-2012. *Archives of Sexual Behavior*, 44 (8), 2273-85.
- Vrangalova, Z. i Ong, A.D. (2014) Who Benefits From Casual Sex? The Moderating Role of Sociosexuality. *Social Psychological and Personality Science*, 5(8) 883-891.

Prilog A

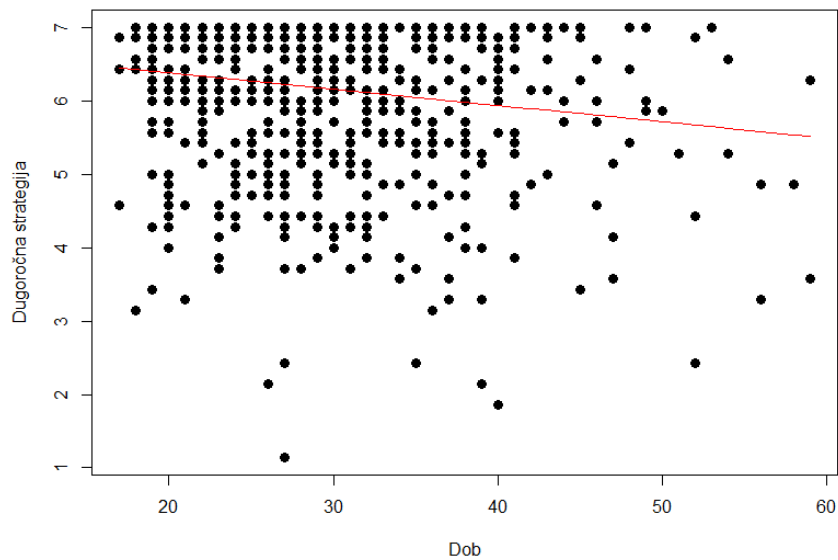
Prilog A. Grafički prikaz uzorka koji je sudjelovao u istraživanju prema godinama ($N=771$)

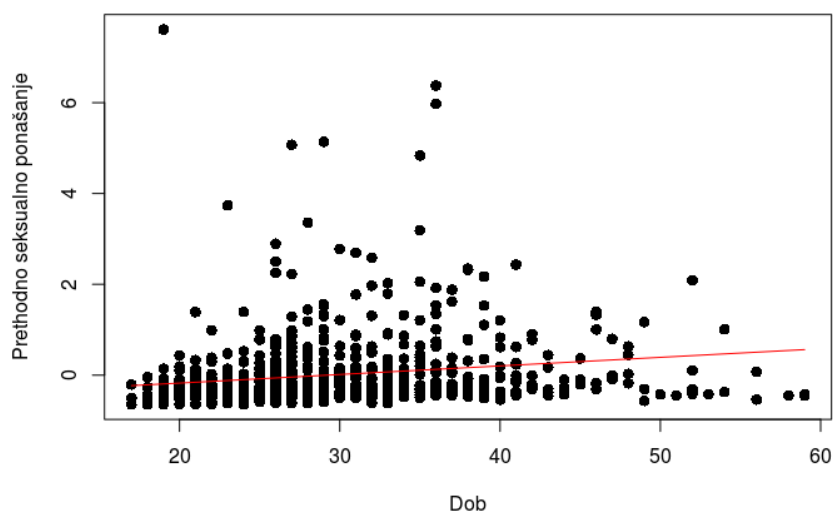
Slika 4. Grafički prikaz uzorka prema godinama ($N=771$)

Prilog B

Prilog B. Grafički prikazi povezanosti dobi sa strategijom odabira dugoročnog partnera te s prethodnim seksualnim iskustvima.

Slika 2. Grafički prikaz odnosa dobi i strategije dugoročnog partnera ($r=-.16$, $p<.01$)

Slika 3. Grafički prikaz odnosa dobi i prethodnih seksualnih iskustava ($r=.17$, $p<.001$)

Prilog C

Prilog C. Prikaz čestica *Proširenog multidimenzionalnog inventara socioseksualnosti* te njihovih korelacija s faktorima strategije odabira kratkoročnog partnerstva, strategije odabira dugoročnog partnerstva i prethodnih seksualnih ponašanja.

	Kratkoročno partnerstvo	Dugoročno partnerstvo	Prethodna seksualna ponašanja
1. Lako mogu zamisliti da mi je ugodno i uživam u neobveznom seksu s različitim partnerima.	.798	-.129	.209
2. Mogu zamisliti da uživam u kratkom seksualnom susretu s nekim koga smatram jako privlačnim.	.825	.037	.071
3. Lako mogu zamisliti kako uživam seksu na jednu noć s nekim koga nikada više neću vidjeti.	.867	-.050	.115
4. Seks bez ljubavi je u redu.	.776	-.004	.054
5. Mogla bih uživati u seksu s nekim koga smatram jako poželjnim iako ne vidim potencijal za dugoročnu vezu s tom osobom.	.850	-.026	.100
6. Razmotrila bih seks sa strancem ako bih bila sigurna da je sigurno i da sam mu privlačna.	.844	-.028	.068
7. Nikada se ne bih upustila u kratki seksualnu avanturu s nekim.	.595	-.121	.115
8. Ponekad bih radije imala seksualni odnos s nekim do koga mi nije stalo.	.577	-.061	.075
9. Vjerujem da svaku priliku za seks treba iskoristiti.	.436	-.082	.205
10. Kako bih bila opuštena i potpuno uživala u seksu s nekim, moram biti i emocionalno i psihološki bliska s njim.	.575	-.302	.140
11. Zainteresirana sam za održavanje duge veze s nekim posebnim.	.067	.705	-.151
12. Nadam se da ću imati romantičnu vezu koja će trajati do kraja života.	-.123	.865	-.045
13. Željela bih imati romantičnu vezu koja će trajati zauvijek.	-.142	.831	-.046
14. Duge veze nisu za mene.	-.300	.553	-.098

15. Pronalaženje dugoročnog romantičnog partnera nije mi važno.	-.257	.511	.007
16. Lako se mogu zamisliti u dugoj romantičnoj vezi s nekim posebnim.	6.93E-005	.823	-.067
17. Ne mogu zamisliti kako imam samo jednog seksualnog partnera do kraja života. *	.431	-.354	.168
18. Mogu se zamisliti da ću se skrasiti s nekim posebnim.	-.046	.765	-.018
19. U redu je ako se nikada ne skrasim s jednim romantičnim partnerom. *	-.263	-.109	.199
20. Voljela bih imati barem jednu dugoročnu predanu vezu tijekom života. *	.033	.676	-.112
21. Koliko često zamišljate seksualni odnos s osobom koja nije Vaš trenutni seksualni partner? *	.295	-.108	.299
22. S koliko partnera suprotnog spola u životu imali seksualni odnos?	.210	-.076	.789
23. S koliko ste partnera suprotnog spola imali seksualni odnos tijekom prošle godine?	.027	-.076	.771
24. S koliko ste partnera suprotnog spola imali seksualni odnos samo jednom?	.251	-.082	.682
25. Koliko različitih seksualnih partnera očekujete da ćete imati u sljedećih pet godina? *	.115	-.146	.682

*Izbačeno